

การประกันคุณภาพ

ที่ สมศ. ต้องการ

ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 47 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีระบบประกันคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย

- การพัฒนาคุณภาพ (Quality Control)
- การตรวจติดตามคุณภาพ (Quality Auditing)
- การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment)
 - ภายใน
 - ภายนอก

ทั้งนี้ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และสถานศึกษาทุกแห่งต้องมีระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายใน และต้องจัดทำรายงานประเมินตนเองเป็นรายงานประจำปี เสนอต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชนทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและพร้อมรับการประเมินภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. เป็นผู้รับผิดชอบ โดยให้สถานศึกษารับการประเมินภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ทุก 5 ปี

สมศ. จึงมีหลักการในการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประเมินเพื่อพัฒนาคุณภาพมากกว่าการตัดสินให้โทษ
 2. มีการตรวจสอบที่เที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้
 3. สร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับหลักการทางการศึกษาของชาติ
 4. มุ่งส่งเสริมและประสานงาน เป็นกัลยาณมิตร
 5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม
- ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการประเมินภายนอก ก็คือ
1. ยืนยันสภาพจริงจากของจริง
 2. ชี้จุดเด่น จุดด้อย ปัญหา เงื่อนไขความสำเร็จ
 3. เสนอแนะแนวทางปรับปรุง

4. ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพ
5. รายงานสาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดย สมศ. ได้ย้ำว่า สถานศึกษาที่จัดทำรายงานประจำปี หรือ รายงานการประเมินตนเอง โดยที่ไม่ได้ใช้มาตรฐานการประเมินที่ สมศ. กำหนด (8 มาตรฐาน 28 ตัวบ่งชี้) ไม่ต้องจัดทำใหม่ สามารถใช้รายงานนั้นได้เลย เพียงแต่ให้จัดเตรียมข้อมูล ตามมาตรฐานการประเมินไว้ที่สถานศึกษาเท่าที่สามารถจัดเตรียมได้ โดยเน้นจากเอกสารที่ใช้งานอยู่ประจำ ไม่จำเป็นต้องจัดทำรายงานขึ้นมาใหม่

เกณฑ์คุณภาพการศึกษา

เพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ

หลายท่านคงเคยได้ยินเรื่องรางวัลคุณภาพแห่งชาติ มัลคอล์ม บัลดริจ (Malcolm Baldrige National Quality Award) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีการตรวจประเมินและให้รางวัลแก่องค์กรต่าง ๆ สำหรับสาขาการศึกษา ก็มีการตรวจประเมินและให้รางวัลเช่นเดียวกัน ซึ่ง Baldrige National Quality Program ของ National Institute of Standards and Technology ได้จัดทำเกณฑ์คุณภาพการศึกษาขึ้นเพื่อเป็นพื้นฐานให้องค์กรประเมินตนเองและเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาให้รางวัลแก่องค์กรทางการศึกษา เกณฑ์คุณภาพการศึกษานี้ออกแบบมาโดยมีเป้าประสงค์เพื่อช่วยให้องค์กรต่าง ๆ จัดแนวการดำเนินงานของตนเพื่อผลลัพธ์ในด้าน

- การให้คุณค่าที่ดีขึ้นแก่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น
 - การปรับปรุงประสิทธิผลและความสามารถขององค์กรโดยรวม
 - การเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคล
- เกณฑ์คุณภาพการศึกษานี้จัดเป็น 7 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ภาวะผู้นำ

เป็นการตรวจประเมินว่าผู้นำระดับสูงขององค์กรได้ดำเนินการเรื่อง ค่านิยม ทิศทาง และความคาดหวังผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร รวมถึงการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การเรียนรู้ของผู้เรียน การให้อำนาจในการตัดสินใจ การสร้างนวัตกรรม และการเรียนรู้ในองค์กร รวมถึงการตรวจประเมินว่าองค์กรแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และสนับสนุนชุมชนอย่างไร ในหมวดนี้ประกอบด้วยเกณฑ์ 2 เกณฑ์ คือ ภาวะผู้นำในองค์กร และความรับผิดชอบต่อสาธารณะและความเป็นพลเมือง

หมวดที่ 2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์

เป็นการตรวจประเมินว่าองค์กรมีวิธีการพัฒนาวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการอย่างไร รวมทั้งวิธีการที่องค์กรใช้วัตถุประสงค์ แผนปฏิบัติการ และวิสัยทัศน์ความก้าวหน้า ประกอบด้วยเกณฑ์ 2 เกณฑ์ คือ การพัฒนากลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ

หมวดที่ 3 การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด

เป็นการตรวจประเมินว่าองค์กรได้กำหนดความต้องการ ความคาดหวัง และความนิยมของกลุ่มเป้าหมายอย่างไร องค์กรสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไร มีวิธีการสร้างความสนใจของผู้เรียนและความร่วมมืออย่างไร ที่จะสร้างความพึงพอใจและความไม่ย่อท้อในหมู่ผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งบริการการศึกษาและหลักสูตรที่เป็นเลิศ ประกอบด้วย เกณฑ์ความรู้เรื่องความต้องการและความคาดหวังของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และตลาด และความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หมวดที่ 4 สารสนเทศและการวิเคราะห์

เป็นการตรวจประเมินว่าองค์กรมีระบบการจัดการสารสนเทศและการวัดผลการดำเนินการอย่างไร และวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศด้านการดำเนินงานอย่างไร ประกอบด้วย เกณฑ์การวัดและการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานขององค์กร และการจัดการสารสนเทศ

หมวดที่ 5 การมุ่งเน้นคณาจารย์และบุคลากร

เป็นการตรวจประเมินว่าองค์กรมีวิธีการอย่างไรในการจูงใจและเอื้ออำนวยให้คณาจารย์และบุคลากรพัฒนาและใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นแนวทางการเดียวกันกับวัตถุประสงค์ และแผนปฏิบัติการขององค์กร รวมถึงความพยายามขององค์กรในการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมในการทำงาน และบรรยากาศที่ สนับสนุนการทำงานของคณาจารย์และบุคลากร ที่จะนำไปสู่ความเป็นเลิศและความเจริญก้าวหน้าของทั้งบุคคลและองค์กร ประกอบด้วยเกณฑ์ 3 เกณฑ์ คือระบบงาน การศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาคณาจารย์และบุคลากร และความสุขกายสบายใจ และความพึงพอใจของคณาจารย์และบุคลากร

หมวดที่ 6 การจัดการกระบวนการ

เป็นการตรวจประเมินแง่มุมต่าง ๆ ของการจัดการกระบวนการขององค์กร รวมถึงการออกแบบและการให้การศึกษาระดับปริญญาที่เน้นการเรียนรู้ การบริการแก่ผู้เรียนเป็นหลัก และกระบวนการสนับสนุน ประกอบด้วยเกณฑ์ 3 เกณฑ์ คือ กระบวนการออกแบบการศึกษาและการให้การศึกษาระดับปริญญา การบริการสำหรับผู้เรียน และกระบวนการสนับสนุน

หมวดที่ 7 ผลลัพธ์ของผลการดำเนินงานขององค์กร

เป็นการตรวจประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ผลลัพธ์ที่มุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การดำเนินงานด้านงบประมาณ การเงิน และตลาด ผลลัพธ์ของคณาจารย์และบุคลากร และประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน และตรวจประเมินระดับผลการดำเนินงานขององค์กรเปรียบเทียบกับคู่แข่ง สถาบันอื่น ๆ ที่เทียบเคียงกันได้ และ/หรือองค์กรอื่น ๆ หมวดนี้ประกอบด้วยเกณฑ์ 5 เกณฑ์ คือ ผลลัพธ์ด้านการเรียนของผู้เรียน ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลลัพธ์ด้านงบประมาณ การเงิน และตลาด ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นคณาจารย์และบุคลากร และผลลัพธ์ด้านประสิทธิผลขององค์กร

ผู้สนใจรายละเอียดสามารถอ่านได้จากหนังสือ “เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ 2545” ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ แปลจากหนังสือ “Baldrige National Quality Program : 2000 Educational Criteria for Performance Excellence” ซึ่งศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาได้มอบให้แก่แต่ละคณะ/สำนักแล้ว หรือศึกษาได้จาก Web site : www.quality.nist.gov

QA ในสจพ.

ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ

ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารได้มีมติเห็นชอบให้ศูนย์ประกันคุณภาพการศึกษาจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การกำหนดองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน ของ สจพ. ระดับสถาบัน คณะ/วิทยาลัย และสำนัก/ศูนย์" ในวันที่ 14-15 มกราคม 2546 ณ ไร่อรุณวิทย์ รีสอร์ท จังหวัดสระบุรี

การสัมมนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ประกอบตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งจะเป็นเกณฑ์กลางสำหรับหน่วยงานในสถาบัน ผู้เข้าสัมมนาประกอบด้วย คณะกรรมการประกันคุณภาพของสถาบัน คณะกรรมการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถาบัน รองคณบดีรองผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ประกันคุณภาพของหน่วยงาน